Statws *This is the original version (as it was originally made). Dim ond ar ei ffurf wreiddiol y mae'r eitem hon o ddeddfwriaeth ar gael ar hyn o bryd.*

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2021 No. 1478

Gorchymyn Parth Arddangos Morlais 2021

RHAN 2

Darpariaethau ynghylch Gweithfeydd

Prif bwerau

Pŵer i adeiladu, cynnal a chadw, ailbweru a datgomisiynu gweithfeydd

3.—(1) Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r Gorchymyn hwn caiff yr ymgymerwr adeiladu, cynnal a chadw a datgomisiynu'r gweithfeydd awdurdodedig.

(2) Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r Gorchymyn hwn caiff yr ymgymerwr adeiladu, cynnal a chadw a datgomisiynu'r gweithfeydd llanwol neu unrhyw rannau ohonynt o fewn terfynau'r Gorchymyn ar y môr.

(3) Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r Gorchymyn hwn caiff yr ymgymerwr ailbweru Gwaith Rhif 1 neu unrhyw rannau ohono o fewn terfynau'r Gorchymyn ar y môr.

(4) Wrth adeiladu, cynnal a chadw, ailbweru a datgomisiynu'r gweithfeydd llanwol, rhaid i'r dogfennau yng ngholofn 1 o Ran 4 o Atodlen 1 gael eu cyflwyno i Weinidogion Cymru a'u cymeradwyo'n ysgrifenedig ganddynt cyn bod y gweithgarwch yng ngholofn 2 yn digwydd a bydd yn rhaid i'r cyfryw ddogfennau fod yn unol ag unrhyw amodau sy'n ymwneud â'u cynnwys a osodir ar unrhyw drwydded forol ar gyfer y gweithfeydd llanwol perthnasol ac ni fyddant yn awdurdodi unrhyw weithfeydd y tu allan i baramedrau'r prosiect.

(5) Ni fydd Gweinidogion Cymru yn cymeradwyo unrhyw brotocol ar ddefnyddio dyfeisiau yn unol â pharagraff (4) mewn perthynas ag adeiladu neu ailbweru dyfeisiau llanwol sy'n codi o'r arwyneb a hybiau gweithredol yn ardal yr araeau heb ymgynghori â Chyngor Sir Ynys Môn yn gyntaf ac ni fydd yn cymeradwyo unrhyw brotocol ar ddefnyddio dyfeisiau, cynllun rheoli ceblau, rhaglen ddatgomisiynu nac asesiad risg mordwyol wedi'i ddiweddaru yn unol â pharagraff (4) heb ymgynghori â Trinity House ac Asiantaeth y Môr a Gwylwyr y Glannau yn gyntaf, ac ym mhob achos bydd Gweinidogion Cymru yn rhoi sylw i ymatebion yr ymgyngoreion hynny.

(6) Rhaid i'r gweithfeydd llanwol ac unrhyw rannau ohonynt gael eu hadeiladu, eu cynnal a'u cadw, eu hailbweru a'u datgomisiynu (fel y bo'n briodol) yn unol â'r dogfennau a gymeradwyir yn unol â pharagraff (4) uchod ac eithrio y gellir diwygio'r cyfryw ddogfennau o bryd i'w gilydd gyda chytundeb Gweinidogion Cymru.

(7) At ddibenion paragraffau (4) a (6) uchod, bernir y bydd unrhyw gymeradwyaeth o ddogfen gyfatebol yn unol ag un o amodau trwydded forol a roddir ar gyfer y gweithfeydd llanwol neu ddiwygiad y cytunwyd arno i'r cyfryw ddogfen yn gymeradwyaeth gan Weinidogion Cymru.

(8) Ni chaiff unrhyw weithfeydd llanwol gychwyn nes bod rhaglen ddatgomisiynu ysgrifenedig yn unol ag unrhyw hysbysiad a gyflwynir i'r ymgymerwr gan yr Ysgrifennydd Gwladol yn unol ag adran 105(2) o Ddeddf 2004 wedi'i gyflwyno i'r Ysgrifennydd Gwladol i'w gymeradwyo.

Pŵer i wyro

4. Wrth adeiladu neu gynnal a chadw'r gweithfeydd alltraeth—

(a) caiff yr ymgymerwr mewn perthynas â Gweithfeydd Rhif 3 i 9 wyro'n ochrol i unrhyw raddau oddi wrth y llinellau neu'r sefyllfaoedd a ddangosir ar blaniau'r tir o fewn terfynau'r gwyro;

(b) ni chaniateir i'r ymgymerwr mewn perthynas â Gweithfeydd Rhif 7 ac 8 adeiladu unrhyw weithfeydd o fewn 1.6 metr i wyneb y ddaear; a

(c) chaiff yr ymgymerwr mewn perthynas â phob un o'r gweithfeydd awdurdodedig a bennir yng ngholofn (3) o'r tabl a nodir ym Mhennod 2 o Ran 2 i Atodlen 1 i'r Gorchymyn hwn, adeiladu'r gweithfeydd hynny yn y tir a nodir mewn perthynas â'r gwaith penodol hwnnw yng ngholofnau (1) a (2) o'r tabl hwnnw.

Pŵer i weithredu

5.—(1) Caiff yr ymgymerwr weithredu a defnyddio'r gweithfeydd awdurdodedig fel system ar gyfer cynhyrchu a thrawsyrru trydan.

(2) Wrth weithredu'r gweithfeydd alltraeth rhaid i'r ymgymerwr gydymffurfio â'r dogfennau a nodir yn Rhan 4 o Atodlen 1 fel y'u cymeradwywyd i'r graddau sy'n berthnasol i weithredu a defnyddio'r gweithfeydd llanwol.

Budd y Gorchymyn

6.—(1) Caiff yr ymgymerwr, gyda chydsyniad Gweinidogion Cymru, drosglwyddo i berson arall ("y trosglwyddai") unrhyw ran neu bob rhan o fudd darpariaeth y Gorchymyn hwn gan gynnwys ei hawl i adeiladu, cynnal a chadw, gweithredu, ailbweru a datgomisiynu'r gweithfeydd awdurdodedig (neu unrhyw ran ohonynt) a'r cyfryw hawliau statudol ag y caiff yr ymgymerwr a'r trosglwyddai gytuno arnynt.

(2) Caiff yr ymgymerwr roi i berson arall ("y prydlesai") am gyfnod y cytunir arno rhwng yr ymgymerwr a'r prydlesai yr hawl i adeiladu, cynnal a chadw, gweithredu, ailbweru a datgomisiynu'r gweithfeydd llanwol (neu unrhyw ran ohonynt) a'r cyfryw hawliau statudol cysylltiedig ag y cytunir arnynt felly.

(3) Mae arfer y pwerau a roddir drwy ddeddfiad gan unrhyw berson yn unol â throsglwyddo neu roi'r pwerau hynny o dan baragraff (1) neu (2) yn ddarostyngedig i'r un cyfyngiadau, atebolrwyddau a rhwymedigaethau ag a fyddai'n gymwys o dan y Gorchymyn hwn pe bai'r pwerau hynny yn cael eu harfer gan yr ymgymerwr.

Strydoedd

Cymhwyso Deddf 1991

Pŵer i wneud gweithfeydd stryd

7.—(1) Caiff yr ymgymerwr, at ddibenion adeiladu, gweithredu a chynnal a chadw'r gweithfeydd awdurdodedig, fynd ar gymaint o unrhyw un o'r strydoedd a bennir yn Atodlen 3 i'r Gorchymyn hwn ag sydd o fewn terfynau'r Gorchymyn ar y tir a chaiff—

(a) torri neu agor y stryd, neu unrhyw garthffos, draen neu dwnnel oddi tani,

(b) twnelu neu durio o dan y stryd;

(c) gosod cyfarpar yn y stryd;

(d) cynnal a chadw cyfarpar yn y stryd neu newid ei leoliad; a

(e) gwneud unrhyw weithfeydd sy'n ofynnol ar gyfer unrhyw weithfeydd y cyfeirir atynt yn is-baragraffau (a)-(d) neu sy'n gysylltiedig â hwy.

(2) Mae'r awdurdod a roddir gan baragraff (1) yn hawl statudol at ddibenion adrannau 48(3) (strydoedd, gweithfeydd stryd ac ymgymerwyr) a 51(1) (gwahardd gweithfeydd stryd anawdurdodedig) o Ddeddf 1991.

(3) Mae adrannau 54 i 106 o Ddeddf 1991 yn gymwys i unrhyw weithfeydd stryd a gyflawnir o dan baragraff (1).

(4) Mae'r erthygl hon yn ddarostyngedig i baragraff 2 o Atodlen 10 (darpariaethau sy'n ymwneud ag ymgymerwyr statudol etc) i'r Gorchymyn hwn.

(5) Yn yr erthygl hon mae i "cyfarpar" yr yn ystyr â "apparatus" yn Rhan 3 o Ddeddf 1991.

Cau strydoedd dros dro

8.—(1) Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r erthygl hon, caiff yr ymgymerwr, mewn cysylltiad ag adeiladu, gweithredu, cynnal a chadw a datgomisiynu'r gweithfeydd awdurdodedig, gau, newid neu ddargyfeirio unrhyw stryd dros dro a chaiff, am unrhyw gyfnod rhesymol—

(a) dargyfeirio'r traffig o'r stryd; ac

(b) atal personau rhag mynd ar hyd y stryd.

(2) Heb gyfyngu ar gwmpas ar baragraff (1), caiff yr ymgymerwr ddefnyddio unrhyw stryd sy'n cael ei chau o dan y pwerau a roddir gan yr erthygl hon o fewn terfynau'r Gorchymyn ar y tir fel safle gwaith dros dro.

(3) Pan fo'r ymgymerwr yn atal personau rhag mynd ar hyd y stryd, rhaid i'r ymgymerwr roi mynediad rhesymol i neu o safleoedd sy'n ffinio â stryd neu a wasanaethir gan stryd yr effeithir arni o ganlyniad i gau, newid neu ddargyfeirio stryd dros dro o dan yr erthygl hon pe na bai'r cyfryw fynediad fel arall.

(4) Heb gyfyngu ar baragraff (1), caiff yr ymgymerwr gau, newid neu ddargyfeirio dros dro y strydoedd a nodir yng ngholofnau (1) a (2) o Atodlen 4 (strydoedd sydd i'w cau dros dro) i'r graddau a bennir, drwy gyfeirio at y llythrennau a'r rhifau a ddangosir ar blaniau'r tir, yng ngholofn (3) o'r Atodlen honno.

(5) Rhaid i'r ymgymerwr beidio â chau, newid na dargyfeirio dros dro—

(a) y strydoedd a nodir fe y'u crybwyllir ym mharagraff (4) heb ymgynghori â'r awdurdod strydoedd yn gyntaf; ac

(b) unrhyw stryd arall heb gydsyniad yr awdurdod strydoedd, a gaiff atodi amodau rhesymol i unrhyw gydsyniad, gan gynnwys ynglŷn â'r rhybudd i'w roi.

(6) Mae gan unrhyw berson sy'n dioddef colled drwy atal unrhyw ffordd fynediad breifat o dan yr erthygl hon yr hawl i gael digollediad i'w benderfynu, yn achos anghydfod, o dan Ran 1 o Ddeddf 1961.

(7) Os, o fewn 56 diwrnod i gael cais am gydsyniad o dan baragraff (5)(b), bydd awdurdod strydoedd yn methu â hysbysu'r ymgymerwr am ei benderfyniad neu'n gwrthod rhoi cydsyniad heb roi unrhyw seiliau dros wrthod, bernir bod yr awdurdod strydoedd hwnnw wedi rhoi ei gydsyniad.

(8) Mae'r erthygl hon yn ddarostyngedig i baragraff 2 o Atodlen 10 (darpariaethau sy'n ymwneud ag ymgymerwyr statudol etc) i'r Gorchymyn hwn.

Mynediad i weithfeydd

9. Caiff yr ymgymerwr, at ddibenion y gweithfeydd awdurdodedig—

(a) ffurfio a gosod ffordd fynediad, neu wella ffordd fynediad bresennol, yn y lleoliad a bennir yng ngholofnau (1) a (2) o Atodlen 5 (mynediad i weithfeydd) yn y pwynt a nodir ag A ar blaniau'r tir ar gyfer y Gorchymyn hwn neu tua'r pwynt hwnnw; a

(b) chyda chymeradwyaeth yr awdurdod priffyrdd perthnasol ar ôl ymgynghori, nad atelir y cyfryw gymeradwyaeth yn afresymol, ffurfio a gosod y cyfryw ffordd fynediad arall neu wella ffordd fynediad bresennol, yn y cyfryw leoliadau o fewn terfynau'r Gorchymyn ar y tir ag sydd ei hangen yn rhesymol ar yr ymgymerwr at ddibenion y gweithfeydd awdurdodedig.

Cytundebau ag awdurdodau strydoedd

10.—(1) Caiff awdurdod strydoedd a'r ymgymerwr ymrwymo i gytundebau mewn perthynas ag—

(a) cau, newid neu ddargyfeirio unrhyw stryd a awdurdodir drwy'r Gorchymyn hwn; neu

(b) cyflawni yn y stryd unrhyw un o'r gweithfeydd y cyfeirir atynt yn erthygl 7 (pŵer i wneud gweithfeydd stryd).

(2) Caiff y cyfryw gytundeb, heb gyfyngu ar baragraff (1),—

(a) gwneud darpariaeth ar gyfer yr awdurdod strydoedd i gyflawni unrhyw swyddogaeth o dan y Gorchymyn hwn sy'n ymwneud â'r stryd dan sylw;

(b) cynnwys cytundeb rhwng yr ymgymerwr a'r awdurdod strydoedd sy'n pennu cyfnod rhesymol ar gyfer cwblhau'r gweithfeydd; ac

(c) cynnwys y cyfryw delerau ynglŷn â thâl ac fel arall fel y tybia'r partïon yn briodol.

Defnyddio ffyrdd preifat ar gyfer adeiladu

11.—(1) Caiff yr ymgymerwr ddefnyddio unrhyw ffordd breifat o fewn terfynau'r Gorchymyn ar y tir neu unrhyw ffordd breifat sy'n ffinio â therfynau'r Gorchymyn ar y tir sydd â chyffordd â'r cyfryw ffordd ar gyfer tramwy personau neu gerbydau (gyda neu heb ddeunyddiau, offer a pheiriannau) at ddibenion adeiladu, cynnal a chadw a datgomisiynu'r gweithfeydd awdurdodedig neu mewn cysylltiad â hynny.

(2) Rhaid i'r ymgymerwr ddigolledu'r person sy'n gyfrifol am atgyweirio ffordd y mae paragraff (1) yn gymwys iddi am unrhyw golled neu ddifrod a ddioddefir gan y person hwnnw drwy arfer y pŵer a roddir gan baragraff (1).

(3) Mae unrhyw anghydfod ynglŷn â hawl person i gael ei ddigolledu o dan baragraff (2), neu ynglŷn â swm y cyfryw ddigolllediad, i'w benderfynu o dan Ran 1 o Ddeddf 1961.

Pwerau atodol

Gollwng dŵr

12.—(1) Caiff yr ymgymerwr ddefnyddio unrhyw gwrs dŵr neu unrhyw garthffos neu ddraen gyhoeddus i ddraenio dŵr mewn cysylltiad ag adeiladu, gweithredu, cynnal a chadw neu ddatgomisiynu'r gweithfeydd awdurdodedig ac at y diben hwnnw caiff osod, tynnu a newid pibellau a chaiff, ar unrhyw dir o fewn terfynau'r Gorchymyn ar y tir, wneud agoriadau i'r cwrs dŵr, carthffos neu'r ddraen gyhoeddus a chysylltiadau ag ef/hi.

(2) Rhaid i unrhyw anghydfod sy'n deillio o arfer y pwerau ym mharagraff (1) i gysylltu â charthffos neu ddraen gyhoeddus neu ei defnyddio gael ei benderfynu fel pe bai'n anghydfod o dan adran 106 o Ddeddf y Diwydiant Dŵr 1991(**1**).

(3) Rhaid i'r ymgymerwr beidio â gollwng unrhyw ddŵr i mewn i unrhyw gwrs dŵr, carthffos neu ddraen gyhoeddus oni cheir cydsyniad y person sy'n berchen arno neu arni; a chaiff y cyfryw gydsyniad ei roi yn ddarostyngedig i'r cyfryw delerau ac amodau ag y caiff yn rhesymol eu gosod, ond ni ellir ei atal yn afresymol.

(4) Rhaid i'r ymgymerwr beidio â gwneud unrhyw agoriad i mewn i unrhyw garthffos na draen gyhoeddus ac eithrio—

(a) yn unol â chynlluniau a gymeradwyir gan y person sy'n berchen ar y garthffos neu'r ddraen, ond ni ellir atal y cyfryw gymeradwyaeth yn afresymol; a

(b) pan fo'r person hwnnw wedi cael cyfle i oruchwylio gwneud yr agoriad.

(5) Rhaid i'r ymgymerwr, wrth arfer y pwerau a roddir gan yr erthygl hon, beidio â difrodi gwely na glannau unrhyw gwrs dŵr nac ymyrryd â hwy.

(6) Rhaid i'r ymgymerwr gymryd y cyfryw gamau ag sy'n rhesymol ymarferol i sicrhau bod unrhyw ddŵr sy'n cael ei ollwng i mewn i gwrs dŵr neu garthffos neu ddraen gyhoeddus o dan y pwerau a roddir gan yr erthygl hon mor rhydd ag y bo'n ymarferol rhag gro, pridd neu sylwedd solet arall, olew neu sylwedd mewn toddiant.

(7) Nid yw'r erthygl hon yn awdurdodi unrhyw weithgarwch ynglŷn â dŵr daear na gweithgarwch gollwng dŵr o fewn ystyr Rheoliadau Trwyddedu Amgylcheddol (Cymru a Lloegr) 2016(**2**) nac yn trechu'r gofyniad i gael trwydded o dan reoliad 12(1)(b) o'r un rheoliadau.

(8) Os bydd person sy'n cael cais am gydsyniad neu gymeradwyaeth yn methu â hysbysu'r ymgymerwr am benderfyniad o fewn 56 diwrnod i gael cais am gydsyniad o dan baragraff (3) neu gymeradwyaeth o dan baragraff (4)(a) tybir bod y person hwnnw wedi rhoi ei gydsyniad neu wedi rhoi ei gymeradwyaeth, yn ôl y digwydd.

(9) Yn yr erthygl hon—

(a) ystyr "carthffos neu ddraen gyhoeddus" yw carthffos neu ddraen sy'n perthyn i Cyfoeth Naturiol Cymru, bwrdd draenio mewnol, awdurdod lleol, neu ymgymerwr carthffosiaeth; a

(b) mae i ymadroddion eraill, heb gynnwys cyrsiau dŵr a ddefnyddir yn yr erthygl hon ac yn Neddf Adnoddau Dŵr 1991(**3**) yr un ystyr ag sydd yn y Ddeddf honno.

Gweithfeydd diogelu ar adeiladau

13.—(1) Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau canlynol yr erthygl hon, caiff yr ymgymerwr ar ei draul ei hun gyflawni'r cyfryw weithfeydd diogelu ar unrhyw adeilad sydd o fewn terfynau'r Gorchymyn ar y tir ag y barna'r ymgymerwr yn angenrheidiol neu'n hwylus.

(2) Caiff gweithfeydd diogelu eu cyflawni—

(a) ar unrhyw adeg cyn neu yn ystod y gwaith adeiladu yng nghyffiniau adeiladu unrhyw ran o'r gweithfeydd awdurdodedig; neu

(b) ar ôl cwblhau'r rhan honno o'r gweithfeydd awdurdodedig yng nghyffiniau'r adeilad ar unrhyw adeg hyd at ddiwedd y cyfnod o 5 mlynedd sy'n dechrau ar y diwrnod yr agorwyd y rhan honno o'r gweithfeydd awdurdodedig yn gyntaf i'w defnyddio.

(**1**) 1991 p. 56. Diwygiwyd adran 106 gan adrannau 35(1), 35(8) a 43(2) o Ddeddf Cystadleuaeth a Gwasanaeth (Cyfleustodau) 1992 (p. 43) ac Atodlen 2 i'r ddeddf honno, adrannau 36(2) a 99 o Ddeddf Dŵr 2003 (p. 37) a pharagraff 16(1) o Atodlen 3 i Ddeddf Llifogydd a Dŵr 2010 (p. 29).

(**2**) O.S. 2016/1154.

(**3**) 1991 p. 57.

(3) At ddiben penderfynu sut mae'r swyddogaethau o dan yr erthygl hon yn cael eu harfer, caiff yr ymgymerwr fynd i mewn i unrhyw adeilad sy'n dod o dan baragraff (1) ac unrhyw dir o fewn ei gwrtil a chynnal arolwg.

(4) At ddiben cyflawni gweithfeydd diogelu o dan yr erthygl hon ar adeilad, caiff yr ymgymerwr (yn ddarostyngedig i baragraffau (5) a (6))—

(a) mynd i mewn i'r adeilad ac unrhyw dir o fewn ei gwrtil; a

(b) pan na fo modd cyflawni'r gweithfeydd yn rhesymol gyfleus heb fynd ar dir sy'n gyfagos i'r adeilad ond y tu allan i'w gwrtil, fynd ar y tir cyfagos (ond nid unrhyw adeilad sydd wedi'i godi arno).

(5) Cyn arfer—

(a) hawl o dan baragraff (1) i gyflawni gweithfeydd diogelu ar adeilad;

(b) hawl o dan baragraff (3) i fynd i mewn i adeilad a thir o fewn ei gwrtil;

(c) hawl o dan baragraff (4)(a) i fynd i mewn i adeilad a thir o fewn ei gwrtil; neu

(d) hawl o dan baragraff (4)(b) i fynd ar dir,

rhaid i'r ymgymerwr, ac eithrio mewn argyfwng, gyflwyno hysbysiad sy'n rhoi 56 diwrnod o leiaf o rybudd i berchenogion a meddianwyr yr adeilad neu'r tir am ei fwriad i arfer yr hawl honno ac, mewn achos sy'n dod o fewn is-baragraff (a) neu (c), bennu'r gweithfeydd diogelu y bwriedir eu cyflawni.

(6) Pan gyflwynir hysbysiad o dan baragraff (5)(a), (c) neu (d), caiff perchennog neu feddiannydd yr adeilad neu'r tir dan sylw, drwy gyflwyno gwrth-hysbysiad o fewn y cyfnod o 10 diwrnod sy'n dechrau ar y diwrnod y cyflwynwyd yr hysbysiad, ei gwneud yn ofynnol i'r cwestiwn ynghylch a yw'n angenrheidiol neu'n hwylus cyflawni'r gweithfeydd diogelu neu fynd i mewn i'r adeilad neu ar y tir gael ei gyfeirio at gymrodeddwr o dan erthygl 49 (cymrodeddu).

(7) Rhaid i'r ymgymerwr ddigolledu perchenogion a meddianwyr unrhyw adeilad neu dir y mae'r pwerau a roddir gan yr erthygl hon wedi cael eu harfer mewn perthynas â hwy am unrhyw golled neu ddifrod a achosir iddynt drwy arfer y pwerau hynny.

(8) Pan—

(a) fo gweithfeydd diogelu yn cael eu cyflawni o dan yr erthygl hon ar adeilad; ac

(b) o fewn cyfnod o 5 mlynedd sy'n dechrau ar y diwrnod yr agorwyd y rhan o'r gweithfeydd awdurdodedig a adeiladwyd yng nghyffiniau'r adeilad yn gyntaf i'w defnyddio ymddengys bod y gweithfeydd awdurdodedig yn annigonol i ddiogelu'r adeilad rhag difrod a achosir gan y gweithrediad adeiladu neu gynnal a chadw'r rhan honno o'r gweithfeydd awdurdodedig,

rhaid i'r ymgymerwr ddigolledu perchenogion a meddianwyr yr adeilad am golled neu ddifrod a ddioddefwyd ganddynt.

(9) Heb ragfarnu erthygl 48 (dim adennill dwbl) nid oes dim yn yr erthygl hon yn rhyddhau'r ymgymerwr rhag unrhyw atebolrwydd i dalu digolledion o dan adran 10(2)(**4**) o Ddeddf 1965.

(10) Rhaid i unrhyw ddigolledion sy'n daladwy o dan baragraff (7) neu (8) gael ei benderfynu, yn achos anghydfod, o dan Ran 1 o Ddeddf 1961.

(11) Yn yr erthygl hon, ystyr "gweithfeydd diogelu" mewn perthynas ag adeilad yw—

(a) tanategu, atgyfnerthu ac unrhyw weithfeydd eraill a wneir er mwyn atal difrod a all gael ei achosi i'r adeilad oherwydd adeiladu, cynnal a chadw neu weithredu'r gweithfeydd awdurdodedig; ac

(**4**) Diwygiwyd adran 10 drwy adran 4 o Ddeddf Cynllunio (Darpariaethau Canlyniadol) 1990 (p. 11) a pharagraff 13(2) o Atodlen 2 i'r ddeddf honno ac O.S. 2009/1307.

(b) unrhyw weithfeydd a wneir er mwyn unioni unrhyw ddifrod a achoswyd i'r adeilad oherwydd adeiladu, cynnal a chadw neu weithredu'r gweithfeydd awdurdodedig.

Pŵer i arolygu ac ymchwilio i dir

14.—(1) Caiff yr ymgymerwr at ddibenion y Gorchymyn hwn—

(a) arolygu unrhyw dir a ddangosir o fewn terfynau'r Gorchymyn ar y tir neu y gall y gweithfeydd awdurdodedig effeithio arno neu ymchwilio iddo;

(b) heb ragfarnu cyffredinolrwydd is-baragraff (a), gwneud tyllau treialu yn y cyfryw leoliadau ag y gwêl yr ymgymerwr yn dda ar y tir er mwyn ymchwilio i natur haen yr arwyneb a'r is-bridd a thynnu samplau o bridd;

(c) heb ragfarnu cyffredinolrwydd paragraff (a), cynnal ymchwiliadau ecolegol neu archaeolegol ar y cyfryw dir;

(d) gosod cyfarpar i'w ddefnyddio mewn cysylltiad ag arolygu ac ymchwilio i'r tir a gwneud tyllau treialu ar y tir, ei adael ar y tir neu ei dynnu ymaith; ac

(e) mynd ar y tir at ddiben arfer y pwerau a roddir gan is-baragraffau (a) i (d).

(2) Ni chaniateir mynd ar dir na gosod cyfarpar arno, ei adael arno na'i dynnu ymaith o dan baragraff (1), oni hysbysir pob perchennog ar y tir a phob meddiannydd o leiaf 7 diwrnod ymlaen llaw a bod y cyfryw hysbysiad yn cynnwys hysbysu'r derbynnydd am ei hawl i gael ei ddigolledu o dan baragraff (13).

(3) Os yw'r ymgymerwr yn bwriadu gwneud unrhyw un o'r canlynol, rhaid i'r hysbysiad gynnwys manylion am yr hyn a fwriedir—

(a) chwilio, turio neu gloddio;

(b) gadael cyfarpar ar dir;

(c) cymryd samplau;

(d) arolwg o'r awyr; ac

(e) cyflawni unrhyw weithgareddau eraill a all fod yn ofynnol er mwyn hwyluso cydymffurfiaeth â'r offerynnau a grybwyllir ym mharagraff (4).

(4) Yr offerynnau y cyfeirir atynt ym mharagraff (3)(e) yw—

(a) Rheoliadau Cynllunio Gwlad a Thref (Asesu Effeithiau Amgylcheddol) (Cymru) 2017(**5**); neu

(b) Rheoliadau Cadwraeth Cynefinoedd a Rhywogaethau 2017(**6**).

(5) Mewn perthyn ag unrhyw berson sy'n mynd ar dir o dan yr erthygl hon ar ran yr ymgymerwr—

(a) mae'n rhaid iddo, os gofynnir iddo wneud hynny, cyn neu ar ôl mynd ar y tir ddangos tystiolaeth ysgrifenedig o'i awdurdod i wneud hynny gan gynnwys unrhyw warant a roddir o dan baragraff (6); a

(b) ni chaniateir iddo ddefnyddio grym oni bai bod ynad heddwch wedi rhoi gwariant o dan baragraff (6).

(6) Caiff ynad heddwch roi gwarant sy'n awdurdodi person i ddefnyddio grym wrth arfer y pŵer a roddwyd gan yr erthygl hon os yw wedi'i fodloni—

(a) bod person arall wedi atal neu'n debygol o atal arfer y pŵer hwnnw; a

(b) ei bod yn rhesymol defnyddio grym wrth arfer y pŵer hwnnw.

(**5**) O.S. 2017/567 (Cy. 136).
(**6**) O.S. 2017/1012.

(7) Mae'r grym y gellir ei awdurdodi drwy warant wedi'i gyfyngu i'r hyn sy'n rhesymol angenrheidiol.

(8) Rhaid i warant sy'n awdurdodi'r person i ddefnyddio grym bennu nifer yr achlysuron y gall yr ymgymerwr ddibynnu ar y warant wrth fynd ar dir, ei arolygu neu ei brisio.

(9) Rhaid mai'r nifer a bennwyd yw'r nifer y mae'r ynad heddwch yn barnu ei fod yn briodol er mwyn cyflawni'r diben y mae'n ofynnol mynd ar dir a'i arolygu neu ei brisio ar ei gyfer.

(10) Rhaid i unrhyw dystiolaeth mewn achos cyfreithiol i gael gwarant o dan yr erthygl hon gael ei rhoi ar lw.

(11) Ni chaniateir gwneud unrhyw dyllau treialu o dan yr erthygl hon—

(a) mewn cerbytffordd neu droedffordd heb gydsyniad yr awdurdod priffyrdd; neu

(b) mewn stryd breifat heb gydsyniad yr awdurdod strydoedd,

ond ni chaniateir atal y cyfryw gydsyniad yn afresymol.

(12) Os bydd awdurdod priffyrdd neu awdurdod strydoedd y cyflwynir cais am gydsyniad iddo yn methu â hysbysu'r ymgymerwr am ei benderfyniad o fewn 56 diwrnod i gael y cais am gydsyniad–

(a) o dan baragraff (11)(a) yn achos awdurdod priffyrdd; neu

(b) o dan baragraff (11)(b) yn achos awdurdod strydoedd;

tybir bod yr awdurdod hwnnw wedi rhoi cydsyniad.

(13) Rhaid i'r ymgymerwr ddigolledu perchenogion a meddianwyr y tir am unrhyw golled neu ddifrod sy'n codi drwy arfer y pwerau a roddir gan yr erthygl hon, y penderfynir ar y cyfryw ddigollediad, yn achos anghydfod, o dan Ran 1 o Ddeddf 1961.

(14) Mae paragraffau (1) i (13) yn gymwys mewn perthynas â thir y Goron, fodd bynnag dim ond os oes person wedi cael caniatâd yr awdurdod priodol y caiff arfer y pŵer a roddir gan baragraff (1) mewn perthynas â thir y Goron.

Arbediad Deddf y Môr a Mynediad i'r Arfordir 2009

15. Nid oes unrhyw ddarpariaeth yn y Gorchymyn hwn yn dileu'r angen i gael trwydded forol o dan Ran 4 o Ddeddf 2009 nac i gydymffurfio ag amodau unrhyw drwydded forol.

Pŵer i garthu

16.—(1) Caiff yr ymgymerwr, at ddibenion adeiladu, gweithredu, cynnal a chadw, ailbweru a datgomisiynu'r gweithfeydd llanwol o bryd i'w gilydd ddyfnhau, carthu, sgwrio, glanhau, newid a gwella cymaint o wely, glannau a sianeli'r tir o fewn terfynau'r Gorchymyn ar y môr ag sy'n cyffinio â'r gweithfeydd awdurdodedig neu sy'n agos i'r gweithfeydd awdurdodedig a chaiff ddefnyddio, meddiannu neu waredu'r deunyddiau (heblaw am longddrylliad o fewn ystyr Rhan 9 o Ddeddf Llongau Masnach 1995(**7**)) sydd o bryd i'w gilydd yn cael eu carthu ganddo.

(2) Ni chaniateir gosod na dyddodi'r cyfryw ddeunyddiau yn groes i ddarpariaethau unrhyw ddeddfiad mewn perthynas â gwaredu gwastraff neu sgil gynhyrchion a garthwyd.

Darpariaeth rhag perygl i fordwyo

17.—(1) Os bydd gwaith llanwol neu unrhyw ran ohono heb gynnwys amlygu ceblau yn cael ei ddifrodi neu ei ddinistrio neu os bydd yn dirywio, rhaid i'r ymgymerwr, cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol a heb fod yn hwyrach na 24 awr ar ôl i'r ymgymerwr ddod yn ymwybodol o unrhyw gyfryw ddifrodi, dinistrio neu ddirywio, hysbysu Cyfoeth Naturiol Cymru, Trinity House, Asiantaeth y Môr a Gwylwyr y Glannau, Swyddfa Hydrograffig y Deyrnas Unedig a Gwasanaeth

(**7**) 1995 p. 21.

Gwybodaeth Kingfisher am Bysgod y Môr a gosod y cyfryw fwiau, arddangos y cyfryw oleuadau a chymryd y cyfryw gamau sy'n atal perygl i fordwyo ag a gyfarwyddir gan Trinity House o bryd i'w gilydd.

(2) Os bydd ceblau yn cael eu hamlygu ar wely'r môr neu uwchlaw gwely'r môr, rhaid i'r ymgymerwr o fewn tridiau ar ôl nodi bod ceblau wedi cael eu hamlygu o bosibl, hysbysu morwyr drwy gyhoeddi hysbysiad i forwyr a thrwy hysbysu Gwasanaeth Gwybodaeth Kingfisher am Bysgod y Môr am leoliad a graddau'r amlygiad a rhaid rhoi copi o bob hysbysiad i Cyfoeth Naturiol Cymru, Asiantaeth y Môr a Gwylwyr y Glannau, Trinity House a Swyddfa Hydrograffig y Deyrnas Unedig o fewn pum diwrnod.

Atal gweithfeydd llanwol a adawyd neu a ddinistriwyd

18.—(1) Pan fo gwaith llanwol yn cael ei adael, neu pan fo'n dirywio, caiff Gweinidogion Cymru drwy hysbysiad ysgrifenedig ei gwneud yn ofynnol i'r ymgymerwr ar ei draul ei hun naill ai atgyweirio ac adfer y gwaith hwnnw neu unrhyw ran ohono, neu waredu'r gwaith hwnnw ac adfer y safle i'w gyflwr priodol, i'r cyfryw raddau ac o fewn y cyfryw derfynau ag yr ystyria Gweinidogion Cymru yn briodol.

(2) Pan fo gwaith sy'n cynnwys gwaith llanwol yn rhannol a gweithfeydd ar neu dros y tir uwchlaw penllanw cymedrig y gorllanw yn rhannol yn cael ei adael neu'n dirywio a bod y rhan honno o'r gwaith ar neu dros dir uwchlaw penllanw cymedrig y gorllanw yn y cyfryw gyflwr ag sy'n ymyrryd â'r hawl i fordwyo neu hawliau cyhoeddus eraill dros y blaendraeth neu sy'n achosi pryder rhesymol y caiff ymyrryd â'r cyfryw hawliau, caiff Gweinidogion Cymru gynnwys y rhan honno o'r gwaith, neu unrhyw ddarn ohono, mewn unrhyw hysbysiad o dan yr erthygl hon.

(3) Os bydd yr ymgymerwr yn methu â chydymffurfio mewn unrhyw ffordd â hysbysiad a gyflwynir o dan yr erthygl hon o fewn y cyfnod o 30 diwrnod sy'n dechrau ar y dyddiad y cyflwynir yr hysbysiad, caiff Gweinidogion Cymru gymryd pa gamau bynnag ag y bydd Gweinidogion Cymru yn eu hystyried yn briodol i sicrhau'r canlyniad sy'n ofynnol o dan yr hysbysiad; ac mae unrhyw wariant y mae Gweinidogion Cymru yn mynd iddo yn adenilladwy oddi wrth yr ymgymerwr.

Arolwg o weithfeydd llanwol

19.—(1) Os yw Gweinidogion Cymru o'r farn ei bod yn hwylus gwneud hynny, caiff Gweinidogion Cymru orchymyn arolwg ac archwiliad o waith llanwol neu'r safle y bwriedir adeiladu neu ailbweru'r gwaith arno, a bydd unrhyw wariant y mae Gweinidogion Cymru yn mynd iddo'n rhesymol mewn unrhyw gyfryw arolwg ac archwiliad yn adenilladwy oddi wrth yr ymgymerwr.

(2) Yn ddarostyngedig i baragraff (3), ni chaniateir gorchymyn y cyfryw arolygon fwy nag unwaith y flwyddyn; a chyn gorchymyn y cyfryw arolwg—

(a) rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r ymgymerwr er mwyn cadarnhau pa wybodaeth berthnasol o arolygon sydd eisoes ar gael; a

(b) rhoi cyfle i ymgymerwr gynnal yr arolwg ei hun.

(3) Nid yw paragraff (2) yn gymwys mewn argyfwng.

(4) Pan fo Gweinidogion Cymru yn bwriadu gorchymyn arolwg ac archwiliad y cyfeirir atynt ym mharagraff (1), rhaid i Weinidogion Cymru wneud hynny yn unol â'r cyfryw amodau rhesymol sy'n ymwneud ag iechyd, diogelwch neu gyfrinachedd ag a osodir gan yr ymgymerwr.

Goleuadau ar weithfeydd llanwol

20.—(1) Rhaid i'r ymgymerwr ar neu ger—

(a) gwaith llanwol, gan gynnwys unrhyw waith dros dro; a

(b) unrhyw offer, cyfarpar neu rwystr arall a osodwyd mewn cysylltiad â'r gweithfeydd llanwol,

yn ystod yr holl gyfnod adeiladu, gweithredu, cynnal a chadw, ailbweru a datgomisiynu ddangos bob nos o fachlud yr haul i godiad yr haul ac mewn cyfnodau o welededd cyfyngedig y cyfryw oleuadau, os o gwbl, a chymryd y cyfryw gamau eraill er mwyn atal perygl i fordwyo ag a gyfarwyddir gan Weinidogion Cymru neu Trinity House o bryd i'w gilydd.

(2) Ar ôl cwblhau adeiladu neu ailbweru gwaith llanwol, rhaid i'r ymgymerwr ar y ffiniau allanol dangos bob nos o fachlud yr haul i godiad yr haul ac mewn cyfnodau o welededd cyfyngedig y cyfryw oleuadau, os o gwbl, a chymryd y cyfryw gamau, os o gwbl, er mwyn atal perygl i fordwyo ag a gyfarwyddir gan Weinidogion Cymru neu Trinity House o bryd i'w gilydd.

Diogelwch mordwyo

21.—(1) Ni chaniateir cychwyn, adeiladu, gweithredu, ailbweru na datgomisiynu unrhyw weithfeydd llanwol nes bod cynllun i sicrhau diogelwch mordwyo ar gyfer pob cam perthnasol o'r gwaith llanwol wedi cael ei gyflwyno i Weinidogion Cymru ac wedi cael ei gymeradwyo'n ysgrifenedig ganddynt mewn ymgynghoriad â Trinity House, Asiantaeth y Môr a Gwylwyr y Glannau a Chyngor Sir Ynys Môn.

(2) Rhaid i'r cynllun a gyflwynir i'w gymeradwyo fod yn gyson â'r asesiad risg mordwyol wedi'i ddiweddaru ar gyfer y gwaith llanwol perthnasol a gymeradwywyd yn unol ag erthygl 3(4) neu erthygl 3(7) a chydag argymhellion Asiantaeth y Môr a Gwylwyr y Glannau a geir yn MGN654 'Offshore Renewable Energy Installations (OREIs) – Guidance on UK Navigational Practice, Safety and Emergency Response' a'i atodiadau neu ddiweddariadau dilynol.

(3) Bydd y gweithfeydd awdurdodedig yn cael eu cyflawni yn unol â'r cynllun cymeradwy ac eithrio i'r graddau y mae Gweinidogion Cymru yn cytuno ar amrywiad i'r cynllun cymeradwy ar ôl ymgynghori â'r personau a grybwyllir ym mharagraff (1).

(4) At ddiben erthygl 21(1) bydd term cychwyn yn cynnwys gwaith dymchwel, ymchwiliadau at ddiben asesu amodau gwely'r môr ac ymchwiliadau archaeolegol a chodi unrhyw ddull amgáu dros dro.